

Vademecum Directie

Academiejaar
2018-2019

Koninklijk Conservatorium
Antwerpen

Inhoud

<i>1</i>	<i>Voorwoord</i>	<i>3</i>
<i>2</i>	<i>Organigram</i>	<i>4</i>
<i>3</i>	<i>Orkestdirectie</i>	<i>5</i>
3.1	Inleiding tot Orkestdirectie	5
3.2	Nevenvak Orkestdirectie 1-4	5
<i>4</i>	<i>Koordirectie</i>	<i>6</i>
4.1	Inleiding tot Koordirectie 1-5	6
4.2	Master Koordirectie	7
<i>5</i>	<i>HaFaBra-directie</i>	<i>8</i>
5.1	Inleiding tot HaFaBra-directie 1-5	8
5.2	Master HaFaBra-directie	10
<i>6</i>	<i>Belangrijke opmerkingen</i>	<i>11</i>
6.1	Onderzoeksproject	11
6.2	Deeltijds studeren	11

'Als je 10 jaar dirigeert ben je misschien een dirigent, als je 20 jaar dirigeert misschien een goede dirigent.' (Bruno Walter)

1 Voorwoord

Studenten die de studie directie aanvangen aan een conservatorium hebben vaak nog weinig of geen praktijk ervaring. Het Koninklijk Conservatorium Antwerpen biedt de cursus Directie daarom aan in twee luiken:

- Inleiding tot Directie: Koordirectie, HaFaBra-directie (niveaus 1 tem. 5)
- Inleiding tot orkestdirectie 1
- Nevenvak orkestdirectie niveau's 1 tot 4
- Voorbereidend jaar op de Masteropleiding Directie (zij-instromers)
- Masteropleiding Directie (Ma 1 en Ma2)

Inleiding tot Directie heeft tot doel de basis van directie over te brengen op de studenten waarbij deze zich kunnen inwerken in slagtechniek, gehoorvorming, instrumentenleer, orkestratie, analyse, repetitietechniek ...

De Masteropleiding heeft tot doel professionele dirigenten op te leiden. Hiervoor is een grote basiskennis vereist. Deze zal getoetst worden in een toelatingsproef die beslissend is als toelating tot de opleiding.

Een voorbereidend jaar is sterk aanbevolen, daarbij kunnen studenten de lessen Inleiding tot Directie combineren met een heropfrissing van relevante ondersteunende opleidingsonderdelen uit de bacheloropleiding. Bepaalde vakken uit de master directie kunnen door het voorbereidend jaar gespreid worden over 3 jaar. Een valabel alternatief voor het voorbereidend jaar is een deeltijds studietraject in Ma1. *(Zie ook onder punt 6.2)*

De cursus Inleiding tot Directie is aan te bevelen als voorbereiding, maar leidt niet automatisch tot toelating binnen de Masteropleiding Directie of het voorbereidend jaar op de Masteropleiding Directie.

2 Organigram

Vakgroepvertegenwoordiger: Luc Anthonis

Inleiding tot Directie

Inleiding tot Hafabra-, Koor- en Orkestdirectie niveau 1 – keuzevak 3 studiepunten

Inleiding tot Hafabradirectie niveaus 2-5 – keuzevak 6 studiepunten

Inleiding tot Koordirectie niveaus 2-5 – keuzevak 3 studiepunten

Orkestdirectie nevenvak 2-5 – keuzevak 3 studiepunten

Docenten

Docent Orkestdirectie: Ivo Venkov

Docenten Koordirectie: Luc Anthonis

Geert Hendrix

Docenten Hafabra-directie: Dirk De Caluwe (gevorderden)

Steven Verhaert

Docent Arrangement Hafabra: Jan Van der Roost

Masteropleiding Koor- of Hafabradirectie

Master 1 Directie – hoofdvak 21 studiepunten

Masterproef Directie – hoofdvak 24 studiepunten

Docenten

Docent Koordirectie: Luc Anthonis

Docent Hafabra-directie: Dirk De Caluwe

Docent Analyse en Arrangement Hafabra: Jan Van der Roost

3 Orkestdirectie

3.1 Inleiding tot Orkestdirectie

Het beginniveau van de student wordt bepaald aan de hand van een niveautest. De lessen worden semi-individueel gegeven.

In een eerste periode wordt enkel slagtechniek gegeven. Na deze inleiding wordt het programma opgesteld in functie van het niveau van de student.

De inhoud van de lessen bestaat uit het analyseren van de partituur, instrumentleer, het bouwen aan een muzikale interpretatie en het ontwikkelen van de slagtechniek in functie van de muzikale inhoud.

Het repertoire omvat orkestwerken van laatbarok tot klassiek.

Niveautest orkestdirectie

Wanneer: tests gaan door op vrijdagvoormiddag.

Inhoud van de test:

- als de student reeds ervaring heeft: het dirigeren van deel uit een Concerto Grosso van G.F. Händel met CD;
- indien de student nog geen directie-ervaring heeft wordt de student op een andere wijze getoetst;
- gehoorst aan de piano;
- verkennend gesprek.

Praktisch: contact opnemen met Luc Anthonis. Kandidaat-studenten moeten voorafgaand aan de proef ook met Ivo Venkov contact opnemen, dit in functie van de keuze van het te dirigeren werk: ivo.venkov@rocketmail.com

Aantal studenten: beperkt beschikbaar

Evaluatie

Permanente evaluatie doorheen schooljaar via kleine projecten en vooruitgang in de klas voor 40% van de punten.

Praktische proef tijdens het tweede semester van het academiejaar voor 60% van de punten.

Het examen wordt individueel afgelegd voor een interne jury.

Examenprogramma: de student dirigeert twee bewegingen (een langzame en een snelle beweging) uit een voorbereid orkestwerk.

3.2 Nevenvak Orkestdirectie 1-4

De studie behelst een verdere uitdieping van de slagtechniek en analyse, het bijbrengen van de organisatie van een repetitieproces, communicatie met een orkest, uitbouw van het orkestrepertoire (verscheidene stijlperiodes in de verschillende studie jaren) en ontwikkeling van een techniek hoe het repertoire adequaat in te studeren.

De **directielessen** Nevenvak Orkestdirectie worden individueel aangeboden. Geregeld staan hierbij professionele pianobegeleiders ter beschikking. De studenten Nevenvak Orkestdirectie kunnen eveneens af en toe actief ervaring opdoen binnen het opleidingsonderdeel Musiceerpraktijk. Ze dirigeren daarbij (partiële) repetitiesessies met het strijkersensemble, het symfonieorkest, Ensemble XXI, het barokensemble of ensembles voor opera-, dans- of muziektheaterproducties.

Daarnaast vraagt KCA aan de studenten om ervaring op te doen bij andere orkesten buitenshuis of bij een eigen ensemble (minimaal kamerorkest).

Tijdens de directielessen komt orkestliteratuur uit alle stijlperiodes aan bod (van classicisme tot hedendaagse muziek & opera).

Evaluatie

Jaarexamen (Nevenvak orkestdirectie)

Praktische proef tijdens het tweede semester van het academiejaar voor 100% van de punten.

Het examen wordt individueel afgelegd voor een interne jury.

Examenprogramma: de student dirigeert twee bewegingen (een langzame en een snelle beweging) uit een voorbereid orkestwerk.

4 Koordirectie

4.1 Inleiding tot Koordirectie 1-5

De lessen Inleiding tot Koordirectie worden per studiejaar gegroepeerd. Het eerste jaar inleiding tot Koordirectie wordt klassikaal gegeven in groepen van max. 8 studenten (meestal zijn de groepen kleiner). Aan de hand van een niveautest wordt de student geplaatst in de geschikte niveaugroep.

Een student kan op elk moment tijdens zijn studietraject instappen in Inleiding tot koordirectie, studenten uit bvb. instrument Bachelor 3 kunnen Inleiding tot Koordirectie 1 volgen.

In Inleiding tot Koordirectie wordt het profiel van een koordirigent vanuit de basis bekeken. Het betreft een algemene opleiding met o.m. slagtechniekoefeningen en korte liederen.

Alle studenten koordirectie vorme een oefenkor (meestal tweewekelijks) en fungeren zo als elkaars werkinstrument. De studenten Koordirectie kunnen afwisselend met dit oefenkor werken in aanwezigheid van de docenten Koordirectie. Tijdens het eerste semester dirigeren voornamelijk de studenten Master Koordirectie, in het tweede semester komen de studenten uit *Inleiding tot Koordirectie* meer en meer aan bod.

Niveautest Koordirectie

Wanneer: tests gaan door op maandag.

Inhoud van de test:

- akkoordopgave met stemvork;
- gehoortest;
- het dirigeren van een koorwerk of volkslied naar keuze; indien de student nog geen directieervaring heeft valt wordt de student op een andere wijze getoetst;
- verkennend gesprek.

Praktisch: contact opnemen met Luc Anthonis (luc.anthonis@ap.be)

Evaluatie

Inleiding tot Koordirectie

Theoretische en praktische proef tijdens het tweede semester van het academiejaar voor 100% van de punten.

Het examen voor Inleiding tot koordirectie wordt gezamenlijk afgelegd voor een interne jury.

De studenten vormen elkaars koor.

Examenprogramma: de student dirigeert enkele delen uit voorbereid koorrepertoire en wordt bevraagd over de geziene leerstof.

4.2 Master Koordirectie

De studie Master Koordirectie behelst o.m. een verdere uitdieping van de slagtechniek, verdere analyse met het oog op een versnelling van het repetitieproces, communicatie met het koor en de verdere uitbouw van het koorrepertoire met het oog op concerten.

De **directielessen** Master Koordirectie worden individueel aangeboden. De student is bij voorkeur dirigent van een (amateur-) koor. De repetities van dit koor worden bezocht door de docent zodat hij ter plaatse aanwijzingen kan geven en van daar kan verder werken aan de scholing in de individuele lessen. Het repertoire behelst werken van renaissance tot heden.

De student krijgt tijdens zijn opleiding de kans hebben om verschillende koorervaringen op te doen: het dirigeren van een kamerkoor, preprofessioneel koor (het dirigentenkoor), het amateurkoor van de student, de koren van de docenten, ...

Daarnaast volgen de studenten **literatuurstudie**, klassikale lessen voor alle studenten Master Koordirectie.

Alle stijlperiodes komen aan bod (van renaissance tot hedendaagse koormuziek) en worden besproken via partituren, luistervoorbeelden, ... De studenten brengen zelf koorliteratuur aan dat in groep besproken wordt.

Per academiejaar volgt de student 2 **luisterstages**. Dit kan o.m. bij het Vlaams Radiokoor, Collegium Vocale Gent, Operakoor van de Vlaamse Opera, of (voor Nederlandse studenten) een professioneel gezelschap in Nederland, ...

Procedure stages

De student kiest een productie uit het geselecteerde aanbod in samenspraak met de docent. Het repertoire wordt volledig voorbereid en besproken met de docent. De student maakt een eigen beeld van het repertoire en volgt gedurende de productie de vorderingen tijdens de repetities van het koor.

De student maakt hiervan een schriftelijk reflectie en vermeldt hierbij de verschillen tussen zijn interpretatie en deze van de dirigent. Over deze materie heeft de student een uur een gesprek met de dirigent waarop hij zijn visie kan toetsen aan de visie van de dirigent en deze ook bespreken.

De student woont een concert bij waarop het repertoire wordt uitgevoerd en maakt ook hier verslag van.

Gedurende de productieweek wordt de student indien nodig ook gecoacht door de docent.

Evaluatie

Jaarexamen (M1)

Het jaarexamen bestaat uit twee deelproeven tijdens het tweede semester van het academiejaar voor een totaal van 100% van de punten.

Examenprogramma:

- Een praktische proef, waarbij een repetitie met het koor van de student of het dirigentenkoor geëvalueerd wordt
- Een theoretische proef, waarbij de student bevraagd wordt over de geziene leerstof

Masterproef (M2)

Openbare eindproef, bestaande uit volgende deelproeven, tijdens het tweede semester van het academiejaar.

Examenprogramma:

- Individuele kritische reflectie, gekoppeld aan het onderdeel Literatuurstudie, mbt één of meerdere werk(en) van het Eindconcert. De reflectie van de student wordt door de jury van het eindconcert getoetst in de vorm van een bevraging. (voor 25% van de punten).
- Examenrepetitie: de jury woont een repetitie bij waarbij de verschillende stadia bij de instudering van koorwerk aan bod komen. (voor 50% van de punten).
- Eindconcert : de jury woont een concert bij waarin de student een (eigen of samengesteld) koor dirigeert in een programma van 45 minuten uit verschillende stijlperiodes (voor 25% van de punten).

De jury bestaat uit interne medewerkers (collegae docenten uit de vakgroep directie en uit andere vakgroepen) en min. 1 extern jurylid (een expert uit het desbetreffende werkveld).

Meer informatie over de geïntegreerde masterproef vind je in het *Vademecum Geïntegreerde Masterproef*.

Gedetailleerde informatie over de evaluatie en gestelde eindcompetenties vind je in de *digitale studiegids*.

5 HaFaBra-directie

5.1 Inleiding tot HaFaBra-directie 1-5

De lessen Inleiding tot HaFaBra-directie worden semi-individueel gegeven. Het programma wordt opgesteld in functie van het beginniveau van de student dat bepaald wordt door een niveautest.

De leerstof omvat o.m. slagtechniek, gehoorvorming, analyse, instrumentenkennis en transpositie.

Het repertoire omvat werken in alle genres uit de huidige en vorige eeuw. Vanaf niveau 2 wordt bovenvermelde leerstof aangevuld met een aparte cursus orkestratie en arrangement voor HaFaBra-orkesten.

Niveautest Inleiding Hafabradirectie

Tests gaan door op woensdagen vanaf 14u00.

Inhoud van de test:

- praktische proef met CD (dirigeren van een werk naar keuze – minimumniveau Vlamorepertoirelijst 1ste afdeling-uitmuntendheid);
- gehoorproef (herkennen van afstanden en akkoorden, steeds gerelateerd aan het gedirigeerde werk);
- vragen over instrumenten uit de hafabrawereld;
- verkennend gesprek.

Praktisch: contact opnemen met Luc Anthonis (luc.anthonis@ap.be). Kandidaat-studenten moeten voorafgaand aan de proef ook met Dirk De Caluwe contact opnemen, dit in functie van de keuze van de te dirigeren werken: de.caluwe.dirk@skynet.be

Evaluatie

Alle examens Inleiding tot HaFaBra-directie zijn individueel.

Evaluatie in niveau 1

Praktische proef met CD tijdens het tweede semester van het academiejaar voor 100% van de punten voor een interne jury.

Evaluatie vanaf niveau 2

Praktische proef tijdens het tweede semester van het academiejaar voor 100% van de punten voor een interne jury, bestaande uit twee deelproeven:

- Arrangement (voor 30% van de punten) waarvan 15% voor permanente evaluatie en 15% voor de examenopdracht arrangement.
- Praktische proef Hafabra-directie met CD, voor 70% van de punten

De student dient op beide onderdelen min. de helft van de punten te behalen, om te kunnen slagen.

De examenopdracht Arrangement moet ten laatste op 1 juni ingediend worden bij de docent Arrangement, zodat de jury de realisatie voorafgaand aan praktische proef Hafabra-directie kan inkijken.

Arrangement is een verplicht onderdeel van de cursus. Via het aandeel Permanente Evaluatie wordt de aanwezigheid van de student in de lessen geëvalueerd. Scoort de student een onvoldoende op dit onderdeel, zal hij uitgesloten worden van verdere deelname aan de praktische proef Hafabra-directie.

In **niveau 3, 4 en 5** is de moeilijkheidsgraad van de te dirigeren werken in de praktische proef vastgelegd en presenteert de student één of meerdere werken van niveau ere-/superieure afdeling kan dirigeren.

Instrumentatie 1-2

Evaluatievormen: eindexamen, mondelinge bespreking en evaluatie van jaarwerk en algemene vakkennis, beoordeling van de uitvoering van een arrangement of transcriptie voor harmonieorkest

Evaluatienormen: geslaagd bij door de examencommissie positief beoordeelde orkestraties en ondervraging

5.2 Master HaFaBra-directie

De studie Master HaFaBra-directie behelst o.m. een verdere uitdieping van de slagtechniek, verdere analyse met het oog op een versnelling van het repetitieproces, communicatie met het orkest, en de verdere uitbouw van het HaFaBra-repertoire met het oog op concerten.

De **directielessen** Master HaFaBra-directie worden individueel aangeboden. De student is bij voorkeur dirigent van een hoog gekwalificeerd (amateur-)orkest. De repetities van dit orkest worden door de docent bezocht. Het functioneren “op de werkvloer” krijgt natuurlijk de nodige follow-up tijdens de individuele lessen.

Het onderdeel **literatuurstudie** wordt gezamenlijk gegeven aan alle studenten master HaFaBra-directie.

Per academiejaar zijn 2 **luisterstages** verplicht. De student volgt een repetitiecycle van 4 repetities (en indien mogelijk een concert) waarbij hij/zij het gespeelde repertoire op voorhand studeert met de vakdocent. Tijdens de repetities vergelijkt de student de gerealiseerde visie van de dirigent met de eigen visie. Aansluitend maakt de student een schriftelijke neerslag over het gevoerde repetitieproces, aangevuld met eigen bedenkingen, vergelijkingen, ...

Hiertoe worden volgende mogelijkheden geopperd:

- KHSC Zele (enkele opeenvolgende repetities)
- KHSC Schelle (repetities af te spreken met de vakdocent)
- Kortrijk Brass Band (enkele opeenvolgende repetities)
- Koninklijke Muziekkapel van de Gidsen (productieweek: repetitieproces van enkele opeenvolgende dagen met concert)
- KF Kempenbloei Achel (enkele opeenvolgende repetities)
- Festival Brass Band (enkele opeenvolgende repetities)

Evaluatie

Jaarexamen M1

Het jaarexamen M1 bestaat uit drie deelproeven, tijdens het tweede semester van het academiejaar voor een totaal van 100% van de punten en voor een interne jury.

Examenprogramma:

- praktische proef, waarbij de directievaardigheden van de student geëvalueerd worden, voor 50% van de punten
- theoretische proef, waarbij de student bevraagd wordt over de geziene leerstof, voor 20% van de punten
- schriftelijke proef Arrangement/orkestratie (voor 30% van de punten) waarvan 15% voor permanente evaluatie en 15% voor de examenopdracht arrangement/orkestratie.

Masterproef Ma 2

Openbare eindproef, bestaande uit 3 deelproeven, tijdens het tweede semester van het academiejaar en voor een totaal van 100% van de punten. De jury bestaat uit docenten directie uit het conservatorium aangevuld met externe experts uit het werkveld.

Examenprogramma:

- Een schriftelijke proef, voor 25% van de punten. Deze proef omvat een kritische reflectie & analyse mbt één of meerdere werken van het examenconcert + het

eindwerk voor het onderdeel arrangement/orkestratie, dat eveneens uitgevoerd wordt op het examenconcert.

- Een examenrepetitie, voor 50% van de punten. De student repeteert, in aanwezigheid van de jury, ongeveer 1 uur met een harmonieorkest of gelijkwaardig (ad hoc) ensemble aan een deel van het programma voor het examenconcert. De jury toetst de reflectie van de student.
- Het/De examenconcert(en), voor 25% van de punten. De student dirigeert het harmonieorkest van het Conservatorium (max. 30 minuten) en/of een gelijkwaardig (ad hoc) ensemble (min. 30 minuten). In het totaal brengt de student een divers programma van circa 1 uur, samengesteld in overleg met de hoofddocent. Naast de vaste onderdelen (ouverture, eigen arrangement, het hoofdwerk, ...) worden bij voorkeur ook één of meerdere solisten begeleid.

Indien de student gebruik maakt van het Harmonieorkest van het Conservatorium, dient hij/zij bij de programmakeuze rekening te houden met de beschikbare standaardbezetting.

Meer informatie over de geïntegreerde masterproef vind je in het *Vademecum Geïntegreerde Masterproef*.

Gedetailleerde informatie over de evaluatie en gestelde eindcompetenties vind je in de *digitale studiegids*.

Instrumentatie

Evaluatievormen: eindexamen, mondelinge bespreking en evaluatie van jaarwerk en algemene vakkennis, beoordeling van de uitvoering van een arrangement of transcriptie voor harmonieorkest

Evaluatienormen: geslaagd bij door de examencommissie positief beoordeelde orkestraties en ondervraging

6 Belangrijke opmerkingen

6.1 Onderzoeksproject

Het keuzevak Onderzoeksproject is sterk aangeraden voor studenten in de afstudeerrichting directie. Zie vademecum Keuzevakken. Indien het onderwerp van het onderzoeksproject gerelateerd is met (het programma van) de masterproef, kan het onderzoeksproject fungeren als voorbereidende schriftelijke reflectie voor de Masterproef. Meer informatie vind je in het *Vademecum Geïntegreerde Masterproef*.

6.2 Deeltijds studeren

Bij de toelatingsproef voor de Masteropleiding Directie zal men je mogelijks voorstellen om Ma 1 deeltijds (dus in twee jaar) af te leggen of een voorbereidingsjaar te volgen. Hierdoor heb je een extra studiejaar om de nodige kennis en vaardigheden op te doen of om bvb. om je masterproef instrument niet te laten samenvallen met je masterproef directie.

Evaluatie

Zowel in Ma 1 (deel 1 van 2) als in Ma 1 (deel 2 van 2) leggen de studenten een volledig jaarexamen af, zoals beschreven voor voltijdse studenten Ma1 Directie onder 'Evaluatie'.